

УДК 336.7

ДОСТАТНІЙ ОБСЯГ ЗАЛУЧЕНИХ КОШТІВ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ЛІКВІДНІСТЬ БАНКУ**Романко А.Ю.**

Київський національний університет технологій та дизайну

Стаття присвячена визначенню депозитів, як одної із вагоміших складових фінансово-економічної безпеки банку. Під час дослідження було охарактеризовано поняття фінансової безпеки банку. Значна увага у статті приділяється аналізу ресурсної бази банків періоду 2013-2018 рр., ресурсного забезпечення фінансової безпеки банку та безпосередньо структури залученого капіталу.

Ключові слова: депозити, фінансова безпека банку, загрози банку, ресурси банку, джерела банківських ресурсів.

Постановка проблеми. Фінансово-економічна безпека банків та банківського сектору є важливою і невід'ємною частиною безпеки держави. В сучасних умовах економічної глобалізації та інтеграційних процесів, коли ледь не в кожному куточку світу час від часу виникають банківські, валютні та фінансові кризи, особливо гостро постає питання ефективного і стабільного розвитку національної економіки, що майже неможливо без впровадження заходів із фінансово-економічної безпеки фінансового сектору та банків зокрема.

Питання фінансово-економічної безпеки цікавили багатьох науковців, таких як: О.І. Бара-

новський, С.М. Побережний, І.О. Бланк, М.М. Єрмошенко, Л.І. Албанін, М.І. Зубок, О.І. Хитрін, Н.Г. Євченко та О.А. Криклій, А.О. Єпіфанов.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Поняття безпеки банківської системи визначається станом при якому фінансова стабільність і репутація банківських установ не можуть бути втрачені внаслідок цілеспрямованих дій певної групи осіб або організації як всередині, так і за межами держави, а також через негативні макроекономічні та політичні фактори [1, с. 134].

С.І. Адаменко стверджує, що проблеми з якими зіштовхується банківська сфера одночасно є і проблемами фінансової безпеки держави.

Також науковець наголошує, що саме стабільність і надійність банківської системи, удосконалення банківського менеджменту і зміцнення його стратегічної складової можуть забезпечити фінансову безпеку держави [1, с. 54].

Щоб детально дослідити поняття фінансової безпеки банку, було проведено аналіз фахової літератури і визначено основні підходи до їх розуміння.

М.І. Зубок і Л.В. Ніколаєв у спільному дослідженні [2, с. 45], а також Д.А. Артеменко [3, с. 84] висловили думку що банківська безпека складається з:

особистої безпеки; забезпечення ритмічної роботи, вільного переміщення та відпочинку кожного працівника банку; колективної безпеки; забезпечення планової й ефективної роботи підрозділів банку; економічної безпеки; забезпечення умов для ефективного проведення банком операцій і виконання угод, раціонального використання кредитних і фінансових ресурсів банку, надійного зберігання і транспортування готівки та цінностей; інформаційної безпеки; формування інформаційних ресурсів банку та організації гарантованого їх захисту.

П.А. Герасимов у свою чергу акцентує увагу на забезпеченні поступального розвитку банку і абсолютному виконанні контрагентами взятих ними перед банком зобов'язань, а не лише стан захищеності інтересів самого банку та його акціонерів, матеріальних, фінансових, інформаційних та інших ресурсів від наявних і потенційних загроз [4, с. 21].

Враховуючи дослідження М.М. Єрмошенка і О.І. Барановського, можна зробити висновок, що основна мета фінансової безпеки банку полягає в безперервній і стійкій підтримці стану, який характеризується збалансованістю і стійкістю до впливу зовнішніх і внутрішніх загроз [5].

Проведений аналіз наукових робіт показав, що фінансова безпека банку визначається стабільніс-

тю і стійкістю фінансового стану банку, ступенем ефективності фінансово-економічної діяльності, рівнем контролю за зовнішніми і внутрішніми ризиками, рівнем достатності власного капіталу; ступенем захищеності інтересів акціонерів.

Тобто процес забезпечення фінансово-економічної безпеки банку слід розуміти як сукупність заходів, спрямованих на запобігання збитку від негативних дій на їх економічну безпеку в різних аспектах фінансово-економічної діяльності. А отже, слід зауважити, що концепція фінансово-економічної безпеки банку, сформована у сучасній науковій думці, відображає систему поглядів, яка пропонує основні принципи, напрями та етапи реалізації заходів безпеки з попередження та усунення загрози збитків уздовж всієї часової перспективи на різних рівнях діяльності депозитної корпорації.

У цілому загрози безпеці банків можна поділити на дві великі групи – внутрішні й зовнішні (див. рис. 1).

До зовнішніх належать загрози, що містять у собі фактори, які є результатом впливу зовнішнього середовища на банк, зокрема діяльність держави, економічна кон'юнктура в країні та світі, конкуренти та ін. До внутрішніх загроз належать фактори, які або безпосередньо генеруються банком, або є частиною його внутрішнього середовища.

Серед складових фінансової безпеки банків називають їхню здатність до залучення фінансових ресурсів.

Чимало вчених досліджує значущість фінансових ресурсів для фінансової безпеки банків в контексті можливих інструментів її забезпечення. О.В. Горалько в якості такого інструменту бачить фінансове планування, яке передбачає формування прогнозного балансу ресурсів і вкладень [7, с. 335].

Деякі автори утледіли прямий зв'язок між фінансовою безпекою та забезпеченням ресурсами банківських установ.

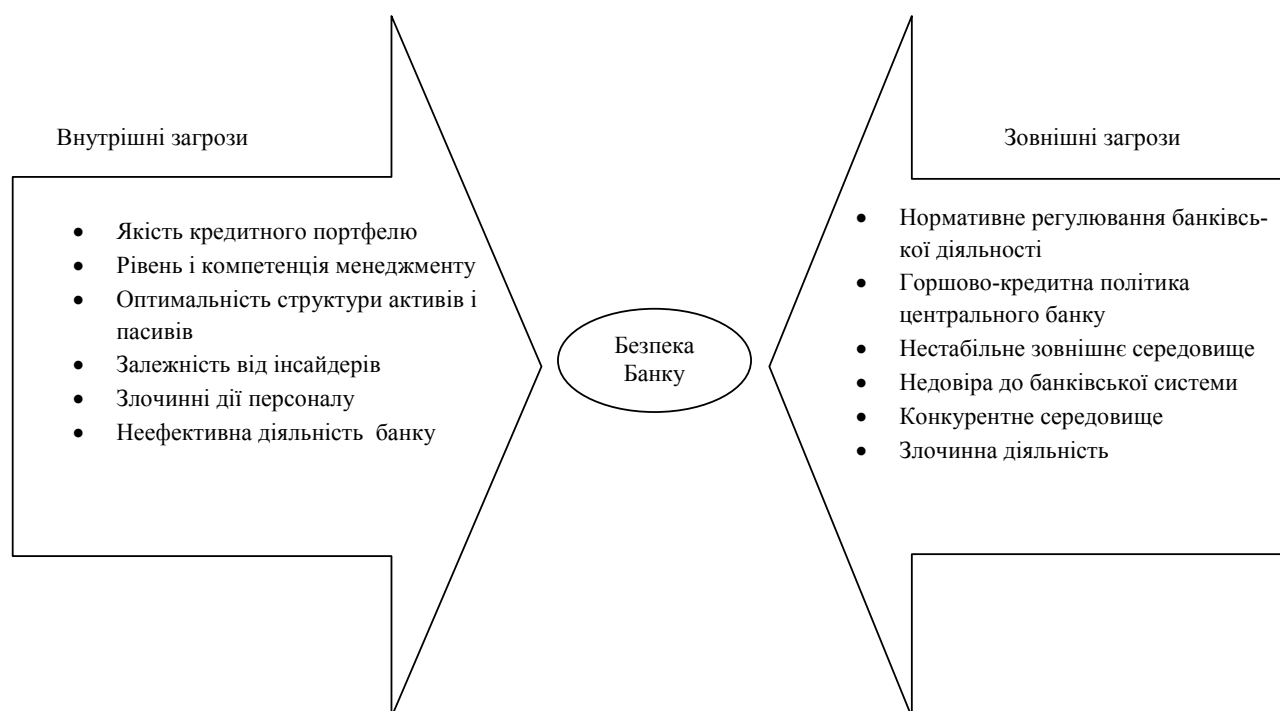

Рис. 1. Зовнішні та внутрішні загрози Банку

Джерело: побудовано автором на основі [6]

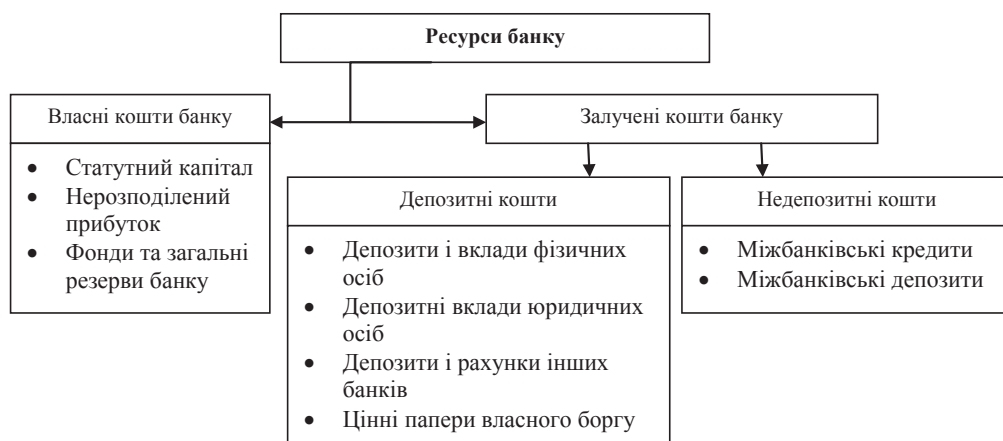

Рис. 2. Джерела формування ресурсів комерційного банку

Джерело: побудовано автором

В.А. Вареник каже, що низький рівень забезпеченості фінансовими ресурсами є однією з основних загроз фінансовим інтересам та стійкості банку [8, с. 1032].

Ю.О. Голобородько підтримує це твердження, наголошуючи на необхідності забезпечення оптимального рівня залучення і розміщення ресурсів [10, с. 196].

Т.М. Болгар каже, що фінансова безпека банків в тому числі характеризується здатністю генерувати достатній обсяг фінансових ресурсів [11, с. 6].

Виклад основного матеріалу. Одним із пріоритетних напрямів підтримки та ефективного функціонування банківської безпеки є оптимальне залучення ресурсів. Від обсягів ресурсної бази банку залежать масштаби його діяльності та величина отримуваних прибутків, оскільки вони використовуються для здійснення доходних операцій і є джерелом для розвитку банку.

Ресурси банку зазвичай поділяють на власні кошти банку (капітал банку) та залучені кошти банку. Джерела ресурсів комерційного банку наведені на рис. 2.

Тому доцільно розглянути більш детально структуру банківських ресурсів у динаміці (див. рис. 3). На підставі графіку можна стверджувати

що депозити фізичним особам складають більше ніж 30% залученого капіталу банку та значно перевищують його власний капітал.

Загалом протягом 2014-2018 рр. зобов'язання банків перед фізичними особами коливалися від 33,9% до 35,5%, у свою чергу зобов'язання перед юридичними особами складало від 18,4% до 29,4%.

Показник інших зобов'язань у структурі ресурсів банків у 2015 році склав 37,3% або 491 086 млн. грн., в основному за рахунок міжбанківських кредитів, але на кінець 2017 року вона стрімко зменшилася до 22,3% або 286 537 млн. грн. Це свідчить про зростання частки залучених коштів фізичних і юридичних осіб. Станом на 01.08.2018 року зобов'язання перед фізичними і юридичними особами зросли, відповідно до 37,3% і 30,3%. У свою чергу обсяг інших зобов'язань зменшився до 21,4%.

Розвиток банківської системи спричинив загострення конкуренції між банками за ресурси та ефективні напрямки їх розміщення, що призвело до зниження їх прибуткової діяльності.

Тому для підвищення стійкості та прибутковості фахівці пропонують удосконалювати власну депозитну діяльність банків: пропонувати своїм клієнтам нові депозитні продукти, поліпшувати депозитну політику, застосовувати різ-

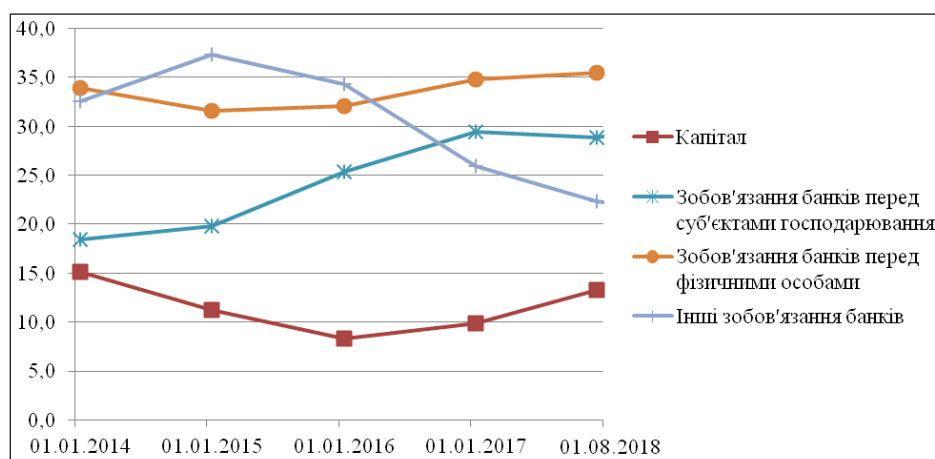

Рис. 3. Структура джерел банківських ресурсів у 2014-2018 рр., %

Джерело: побудовано автором

Таблиця 1

Структура депозитних ресурсів банків 2013-2018 рр., млн. грн.

Рік	Депозити резидентів					Депозити нерезидентів			Усього
	Фінансові корпорації	Сектор загального державного управління	Нефінансові корпорації	Інші сектори економіки	Усього	У нац. вал.	У ін. вал.	Усього	
2013	26174	2950	195160	445690	669974	10246	21405	31651	701625
2014	29935	3763	218724	422670	675092	7142	27382	34524	709616
2015	29021	6002	265448	416257	716728	8757	31218	39975	756703
2016	26211	5841	310559	450863	793474	11888	47816	59704	853178
2017	28539	22914	343758	503633	898844	14406	17160	31566	930410
31.08.2018	26715	40725	330374	530016	927830	13867	13055	26922	954752

Джерело: побудовано автором на основі статистичних даних НБУ [14]

Рис. 4. Динаміка залучення депозитних ресурсів 2013-2018 рр.

Джерело: побудовано автором

номанітні фінансові інструменти та залучати нові сегменти депозитного ринку [12, с. 834].

Основна частина ресурсної бази комерційних банків формується за рахунок залучених та запозичених коштів, тому ефективно організована депозитна діяльність банків може стати визначним фактором їх надійності, фінансової стабільності, передумовою досягнення показників платоспроможності та ліквідності [12, с. 835].

Оскільки депозитні кошти є однією із найвагоміших частин ресурсної бази банків (див. рис. 3), одним із пріоритетних напрямів підтримки та ефективного функціонування банківської безпеки є залучення депозитних ресурсів із забезпеченням оптимальних умов.

Дослідження динаміки залучення депозитів протягом 2013-2018 рр. (наведено у табл. 1 та графічно відображено на рис. 4) дозволяє бачити коливання за усією сумою залучених депозитів.

На рис. 4 бачимо що протягом 2014-2016 років відбувалося зростання ефективності залучення депозитних коштів, а от 2017 році відбувся спад. Розглянемо більш детально графік на рис. 4, приріст депозитів у 2014 склав 1,14%, до 2015 року банкам вдалося підвищити свою ефективність залучення депозитних ресурсів, показник склав 6,64%. Якщо ж розглядати 2016 рік, то можна побачити що відбулося збільшення на 12,75% відносно 2015 року. У 2017 році приріст депозитів частково зменшився, показник на кінець року склав 9,05%. Станом на 31.08.2018 року сума залучених коштів склала 2,62%.

Висновки. Економічна безпека банківської установи характеризується його стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, можливістю адекватно і своєчасно реагувати на небезпеки, забезпечувати стабільність і ефективний розвиток. Для ефективного забезпечення високого рівня фінансово-економічної безпеки банк повинен мати достатню ресурсну базу, яка значною мірою формується за рахунок залучених коштів.

Згідно із статистичними даними було визначено що найбільшу частку залучених коштів у банківській системі України становлять депозити фізичних осіб – більше ніж 30%.

Динаміка залучення депозитних коштів протягом останніх років була не стабільною і коливалася від позитивного значення до негативного. Це спонукає банки до пошуку нових шляхів і методів залучення клієнтів та їх вільних коштів для збільшення власних пасивів, оскільки саме достатній обсяг залучених коштів забезпечує ліквідність комерційного банку, а мобілізуючи депозитні ресурси він задовольняє потреби підприємств та населення у кредитних ресурсах.

Список літератури:

1. Аналіз банківської діяльності: підручник / [А.М. Герасимович, М.Д. Алексєєнко, І.М. Парасій-Вергуненко та ін.; за ред. А.М. Герасимовича]. – К.: КНЕУ, 2003. – 599 с.
2. Зубок М.І. Організаційно-правові основи безпеки банківської діяльності в Україні : Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / М.І. Зубок, Л.В. Ніколаєва. – К.: Істина, 2002. – 84 с.
3. Артеменко Д.А. Механизм обеспечения финансовой безопасности банковской деятельности: дис. канд. экон. наук. / Д.А. Артеменко. – Ростов-на-Дону, 1999. – 172 с.
4. Герасимов П.А. Экономическая безопасность банка: концептуальный подход / П.А. Герасимов // Банковские услуги. – 2011. – № 4. – С. 20-30.

5. Барановський О.І. Фінансова безпека: монографія. Інститут економічного прогнозування / О.І. Барановський. – К.: Фенікс, 2008. – 338 с.
6. Щербатих Д.В. Підходи та загрози до формування фінансово-економічної безпеки банківських установ / Д.В. Щербатих, Б.В. Шпильовий // Вісник Черкаського університету. – 2016. – С. 141-148.
7. Горалько О.В. Фінансова безпека банків у системі забезпечення фінансової безпеки держави [Текст] / О.В. Горалько // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ : Серія економічна. – 2011. – № 2. – С. 328-337.
8. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія [Текст] / за заг. ред. А.О. Єпіфанова. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. – 295 с.
9. Вареник В.А. Проблеми формування фінансової безпеки в банках України [Текст] / В.А. Вареник // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2014. – Вип. 2. – С. 1030-1033.
10. Голобородько Ю.О. Теоретичні підходи до розкриття сутності та складових фінансової безпеки банківських установ [Текст] / Ю.О. Голобородько // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.12. – С. 194-198.
11. Болгар Т.М. Фінансова безпека банків в умовах ринкової трансформації економіки України [Текст] : автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / Т.М. Болгар ; Державний вищий навчальний заклад «Українська академія банківської справи Національного банку України». – Суми, 2008. – 21 с.
12. Коваленко В.В. Депозитна діяльність банків України: реалії та розвиток на майбутнє [Текст] / В.В. Коваленко // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 834-837.
13. НБУ Показники банківської системи [Електронний ресурс] / НБУ // Національний Банк України. – 2018. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

Романко А.Ю.

Киевский национальный университет технологий и дизайна

ДОСТАТОЧНЫЙ ОБЪЕМ ПРИВЛЕЧЕННЫХ СРЕДСТВ ОБЕСПЕЧИВАЕТ ЛИКВИДНОСТЬ БАНКА

Аннотация

Статья посвящена определению депозитов, как одной из весомых составляющих финансово-экономической безопасности банка. В ходе исследования были охарактеризованы понятия финансовой безопасности банка. Значительное внимание в статье уделяется анализу ресурсной базы банков периода 2013-2018 гг., ресурсного обеспечения финансовой безопасности банка и непосредственно структуры привлеченного капитала.

Ключевые слова: депозиты, финансовая безопасность банка, угрозы банка, ресурсы банка, источники банковских ресурсов.

Romenko A.Y.

Kiev National University of Technology and Design

ACCUMULATED LIABILITY OF THE INVESTMENT FUNDS CREATES THE BANK'S LIQUIDITY

Summary

The article is devoted to the definition of deposits, as one of the most important components of financial and economic security of the bank. During the research, the concept of financial security of the bank was described. Considerable attention is paid to the analysis of the resource base of banks for the period of 2013-2018, the resource provision of the bank's financial security and the direct structure of the attracted capital.

Keywords: deposits, financial security of the bank, bank threats, bank resources, sources of bank resources.